

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Для більшості українських підприємств характерними рисами в даний час є низька ліквідність, постійний дефіцит оборотних коштів, складність отримання кредиту через його дорожнечу. У сучасних умовах функціонування господарюючих суб'єктів набуває все більше значення управління фінансовими потоками, і зокрема швидкістю обороту капіталу. Одним із способів підвищення останнього є факторинг. Факторинг створює основу стійкого економічного розвитку бізнесу. Його перевагою є збільшення ліквідності, що у свою чергу веде до росту прибутковості підприємства.

Здійснення факторингових операцій супроводжується різного роду ризиками для всіх учасників факторингового процесу. У зв'язку з тим, що подібні операції є новими для українського ринку, фахівцями остаточно не сформована класифікація ризиків факторингових операцій, методика і необхідний інструментарій по їх оцінці і попередженню, пов'язаних з їх проведенням, що зумовлює необхідність поглибленого дослідження даного аспекту.

Питання ризиків, які виникають при здійсненні факторингових операцій, розглядаються у працях таких науковців як, Л.М. Заєма [1], Л.М. Кожина [2], А. Короп [3], Н.М. Левченко [4], Ступницькі О.І., Коверда В.М. [5], І.М. Трейвіш [6], Шаніна А.М. [7] та ін.

Аналітичне вивчення праць вчених [1-7] показало різноманітність підходів авторів до визначення видів ризиків факторингових операцій.

Результати групування запропонованих науковцями класифікацій ризиків факторингу дозволили виділити ряд видів факторингових ризиків. На основі проведеного теоретичного аналізу визначено, що найбільш поширеними видами ризиків є: валютний (ризик зміни валютних курсів), процентний (ризик різкої зміни ринкової вартості ресурсів), кредитний (ризик несплати дебітором поставки з розстрочкою платежу) та ризик ліквідності (ризик несвочасної оплати боргу покупцем). Тобто саме ті ризики, які бере на себе постачальник при здійсненні поставки з відстрочкою платежу.

Для вирішення поставленої мети нами було розроблено цілісну систему факторингових ризиків, яка зображена на рис. 1.

- фонду, створеного шляхом відрахування з прибутку: Дт «Використання прибутку» - Кт «Фонд ЗД»; Дт «Фонд ЗД» - Кт «Запаси», «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» тощо;

Отже, ризики, пов'язані з факторинговими операціями, на нашу думку, можна розділити на дві групи: *зовнішні*, які не залежать від дій учасників факторингової операції та *внутрішні*, що залежать від дій учасників факторингової операції.

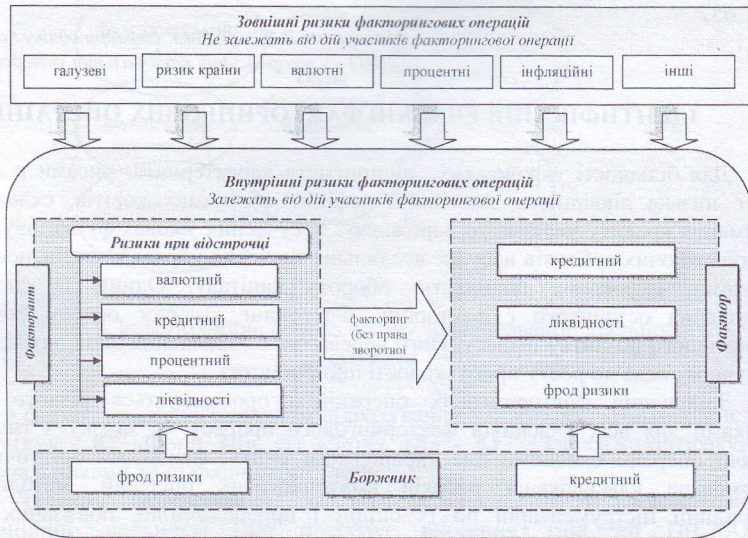

Рис. 1. Ризики, пов'язані з факторинговими операціями*

* Джерело : власна розробка

До зовнішніх ризиків слід віднести *ризик країни*, галузеві, валютні, *процентні*, *інфляційні* та *інші ризики*. Серед внутрішніх ризиків, слід відмітити *ризики факторанта, фактора та боржника*.

При відстрочці платежу постачальник приймає на себе такі ризики, як *ризик ліквідності, процентний ризик, кредитний та валютний*. Натомість, користуючись послугами факторингу постачальник (факторант), перекладає на фактора і страхує значну частину ризиків, які супроводжують його комерційну діяльність. Фактор, при факторингу без зворотної вимоги, приймає на себе ризики факторанта. Також нами було виділено такий специфічний вид факторингового ризику, як *фрод ризик* (умисна дія, здійснена з метою обману (введення в оману), в результаті якої суб'єкт факторингу щось втрачає і/або зловмисник отримує (наприклад, умисне відхилення від умов контракту; шахрайство). Адже, як показує практика, в зв'язку зі специфікою здійснення факторингу, зростає кількість економічних злочинів в цій сфері, тобто шахрайства та недобросовісної поведінки з боку всіх учасників факторингової угоди. Однією із головних причин вважаємо відсутність у факторів ефективної системи управління ризиками.

Запропонована цілісна система ризиків, пов'язаних з факторинговими операціями дасть можливість належним чином ідентифікувати ризики та здійснити їх достовірну оцінку і розробити методика управління ризиками для їх мінімізації та /або уникнення для всіх учасників факторингу.

Література:

1. Заема Л.М. Организационно-методические подходы к совершенствованию инструментов факторинга: автореферат дисс. кандидата экономических наук: 08.00.10 / Л.М. Заема. – Ставрополь, 2010 – 17 с.
2. Кожина Л.М. Зниження ризику виконання факторингових операцій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.10. / Л.М. Кожина. – М., 2008. – 27 с.
3. Короп О. Факторинговий облік / О. Короп // Бізнес бухгалтерія. – 2004. – № 10(581). – С. 48-54.
3. Левченко Н.М. Факторинг як інструмент ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємств / Н.М. Левченко // Економічний простір. – 2009. – № 23/2. – С. 242-251.
4. Ступницький О.І. Сучасний факторинг: ефективність торговельних операцій та управління корпоративними фінансами: [навч. посібник] / О.І. Ступницький, В. М. Коверда – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2010. – 255 с.
5. Трейвиш М. И. Методы анализа эффективности и надежности факторных операций : дис. кандидата экономических наук: 08.00.13/ Трейвиш, Михаил Ильич. - Москва, 1997. – 144 с.
6. Шанина А.Н. Управление рисками факторингового бизнеса в России: автореферат дисс. кандидата экономических наук: 08.00.10 / А.Н. Шанина. – Санкт-Петербург, 2010. – 22 с.

УДК 657

*Максимів Ю.В., к.е.н., викладач кафедри обліку і аудиту
Марків М.М., аспірант кафедри теоретичної та прикладної економіки
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»*

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ СТОСОВНО ВИРОБНИЦТВА ТВЕРДОГО БІОПАЛИВА В УМОВАХ СЕЗОННИХ КОЛИВАНЬ

В умовах постійного зростання цін на паливно-енергетичні ресурси та збільшення їх споживання не викликає сумніву необхідність застосування альтернативних джерел енергії, в т.ч. твердого біопалива, яке виготовляють із деревної біомаси та відходів сільського господарства. За оцінками аналітиків, до 2020 року попит на паливні гранули й брикети може зрости до 150 млн т, а завдяки великому потенціалу ця молода галузь є однією з найперспективніших у розвитку альтернативних джерел енергії [1]. Виробництво твердого біопалива є видом діяльності, який стрімко розвивається через свою перспективність з точки зору рентабельності та спрямованості на подолання залежності нашої країни від невідновлюваних, імпортних енергоресурсів.

За даними Державної служби статистики України виробництво паливних брикетів та гранул з деревини та іншої природної сировини в Україні за 2009–